

De bevrijding van Gent.

Zeeuwsch-Vlaanderen.

Sas van Gent, 12 Nov. 11½ u. v.m.

5 (Van onzen specialen verslaggever.)

Ik kom net terug van een wandeltocht naar Gent langs het kanaal. Gisteren morgen waren een collega van de "Maasbode", de verbannen Gentenaar Eduard Roszel en Alfred Aerens en ik tot aan de uiterste grens gegaan om na elven onmiddellijk de zone te overschrijden. Ik gaf een soldaat een telegrammetje mee om te melden, dat de Belgen
10 in pontons het kanaal overstaken en met groot enthousiasme door de Belgen werden ontvangen. Toen gingen we tusschen de beide legers door in den hardnekkigen motregen naar de stad der Arteveldes.

De Gentenaar Roszel, aan den Yser verwond Belgisch militair en reeds 3½ jaar in ons land verblijvende in afwachting van de gebeurtenissen, had zijn vrouw in al dien tijd
15 niet gezien en liep als een postpaard. Wanneer bewoners van buurtschappen langs den weg ons vroegen of het werkelijk vrede was en een praatje wilden aanknoopen, zeiden wij nauwelijks een enkel woord of hij riep: "Voort! We moeten voort!" Voort gingen we. Na een kwartier oponthoud te Selzaete, werd te halftwaalf de tocht naar Gent voortgezet. Kwartier voor drieën waren we in de Gentsche voorstad Meulstede, om half
20 vier in de binnenstad. De bevolking die krankzinnig was van blijdschap. Overal vlaggen, niets dan vlaggen, meest Belgische doch ook Fransche en Amerikaansche er tusschen, en een enkele Engelsche.

In de etalages van groote en kleine winkels de portretten van koning Albert en koningin Elisabeth in lijst en plakplaten in de Belgische kleuren, waarop "Vive la
25 Belgique", "Vive le Roi"! "Vive les Alliés". Aan draden gespannen, hingen over de straat nog de attributen van het Duitsche bewind: "Krachtwagenpark", advisezen in het Duitsch en in het Vlaamsch. Twee jeugdige Duitschers hebben te 10 uur nog schoten gelost op een groep burgers, die wanende dat de Duitschers reeds allen verdwenen waren, met de Belgische vlaggen zwaaiden en jubelden als menschen die hunne vrijheid
30 hebben herkregeen. Maar dat tweetal viel als offers van hun enthousiasme: zij werden ernstig mishandeld en behooren thans tot het kleine groepje achtergebleven Duitschers, die niet vertrokken, omdat zij in het hospitaal moesten achterblijven. Evenals voor Selzaete werd ook voor hen te 11 uur door de geallieerden nog een
35 laatste geweldig vuursalvo afgegeven. Het volk kwam op straat, een groote menigte verzamelde zich voor het stadhuis, want de mare had zich verbreid, dat Anseele, waarnemend burgemeester, spreken zou. Deze was er niet. Toen hebben er het woord gevoerd minister Emile van de Velde, Van Helleputte, Zegers, ons Eerste Kamerlid Van Kol, en een Amerikaansche attaché. Aan het gejuich kwam geen einde en er werd door de
40 geheele stad verspreid, dat de oorlog uit was.

Ik heb die meeting niet bijgewoond, ik was er toen nog niet, maar 't zijn de huisgenooten van mijn ouden vriend Eduard Anseele, dienstdoend burgemeester, die ik in hunne woning heb opgezocht en die dat alles en nog veel meer hebben medegedeeld. Van de willekeur der Duitschers en van hunne kleinzielige opvatting bij het voeren van het bewind over een stad als Gent. Anseele zou mij dat alles persoonlijk hebben
45 verhaald, maar hij was naar koning Albert met Emile Pauwel Janzoon, zoon van den overleden leider der progressisten en den Spaanschen consul uit Gent. Ook de heer Janson was gistermorgen door de Deutsche linie heengekomen om aan het gemeentebestuur van Gent te komen mededeelen, dat het Duitsche garnizoen van Brussel in vollen
50 aftocht was, den officieren de epauletten werden afgepakt en deze als gevangenen in hunne kwartieren waren opgesloten. Anseele moest tevens met den koning bespreken, wanneer het leger naar Gent zou komen, want de Gentenaren staan er op, voor eenige dagen hunne armee in hun midden te hebben. Terwijl wij onze inlichtingen inwinnen, dringt van alle kanten het gejuich en gejoel tot ons door. Gisteravond stonden in den
55 motregen groepen van vele duizendje onder aanvoering van soldaten brandstapels maakten van de meubelen der gevluchte bewoners en om de vuren werden "De Vlaamsche Leeuw" en de Brabançonne gezongen.

Tocht naar Gent.

(Van onzen specialen verslaggever.) I.

60 Sas van Gent, 12 Nov. 1918.

't Was zelfs tot dit van alle nieuwsbronnen afgesloten plaatsje doorgedrongen dat gistermorgen te elf uur de vijandelijkheden zouden worden gestaakt, al leek het er nog niet veel op in den nacht van Zondag op Maandag. Maandagmorgen verspreidde zich het gerucht dat de Duitschers van Selzaete waren teruggetrokken, 't bleek slechts ten
65 deele waar want het getiktak van machinegeweren op den oostelijken kanaaloever, het

70 schieten op een vliegmachine en het gebrom van het kanon had nog niets van vrede. Het
uur van elven naderde, de geheele bevolking van dit stadje werd zenuwachtig niet het
minst het groot aantal Belgen hier enkele jaren verblijvende in de hoop dat toch wel
ééns de tijd der bevrijding komen zou. Een hunner, de heer Edouard Rossel, wonende
Muinkdreef 9 te Gent, vertoefde reeds 3½ jaar te Sas. Hij had bij het uitbreken van
den oorlog vrijwillig dienst genomen, was aan den IJser verwond, kwam in burger
kleeren naar ons land en had in 3½ jaar zijn vrouw en zijn zoontje niet gezien. Alle
middelen werden aangewend om eenig teeken van zijn gezin te ontvangen, eenige
honderden francs gaf hij voor het overbrengen van een briefje.

75 - Toe meneer Rossel ga mee, we gaan naar Gent.

- Goed!

80 Hij bezon zich niet lang, zei in onvervalscht Vlaamsch: 'k Ben 't accoord!... Een
ander Gentenaar, de keer Alfred Aerens uit de Keizer Karelstraat, sloot zich bij ons,
een collega van "De Maasbode" en ondergeteekende aan, de twee Gentenaren voorzien van
een soort van legitimatie van den hier vertoevenden burgemeester van Selzaete, het
tweetal journalisten kregen een briefje mee van den volgende inhoud:

85 - De ondergeteekende Jos. De Tilloux, burgemeester der gemeente Selzaete, verleent
aan de heeren Louis Schotting en C. A. A. C. Dietvors toelating om zich naar Gent te
begeven. Selzaete, 11 Nov. 1918. De burgemeester. w. g. J. De Tilloux.

85 Dit bewijsje was niet voldoende, we moesten het op het gemeentehuis van Selzaete van
het gemeentestempel laten voorzien.

Vooruit, naar Selzaete, naar onze uiterste grens althans om onmiddellijk na elven te
zien wat kon worden gedaan.

90 Een vreeselijk bombardement van Belgische zijde, vijf minuten voor elven begonnen,
deed de in Selzaete gebleven bewoners naar de kelders vluchten, elf uur, nog een
schot.

95 Toen werd het eenige oogenblikken rustig al klonk uit de verte nu en dan het geluid
van ontploffingen. We hielden even krijgsraad; resultaat: er in. We meden het kanaal
doch nauwelijks vijf minuten op den weg in het stadje, klonk gejuich tot ons door en
het geestdriftig zingen van "De Vlaamsche Leeuw". Geweldig klonk dit lied in dit
Vlaamsche land onder deze omstandigheden, onze Gentsche vrienden zongen het
geestdriftig mee en wuifde het volgend oogenblik naar de Belgische vlaggen die als
bij afspraak op hetzelfde oogenblik uit alle huizen werden gestoken.

100 Uit de woningen der meergegoeden, uit de bescheiden stulpen van 't kleine volk.
Uit alle hoeken van het plaatsje klonken hoera's en gejuich. Aan den wallekant van
het kanaal kwamen de Belgische soldaten in pontons over, verwelkomd door ouden en
jongen als hunne bevrijders.

105 Daar was een geest in deze voor enkele minuten nog onder kruisvuur liggende gemeente,
die zelfs den journalist de tranen in de oogen brachten. Wij joelden mee, wij wuifden
de inwoners van Selzaete toe waaronder menigeen vroeg of 't nu werkelijk zoo was, of
het vrede zou zijn. En in de straat genaamd "Den Hoek" dropen enkele ongewapende
Duitsche soldaten stiekem af, de hoofden gebogen, bevreesd wellicht dat de bevolking
hun niet ongemolesteerd zou laten gaan. De Sslzaetenaren namen van de menschen geen
notitie, de Belgische soldaten bleven bij het kanaal... Gekomen bij het stadhuis
110 plakte een groep inwoners saam meewarig luisterende naar het verhaal van één hunner,
dat tot grondtoon had: "'t Mag vrede zijn maar 't laatste schot heeft mijn oude
moeder gedood". Wij journalisten bleven er even bij, één enkele minuut, tot onze
drijver kwam, die brave meneer Hossel, verlangend naar vrouw en kind.

115 Kom mannen, ons niet ophouden, voort! Dat deden we. Eerst naar het gemeentehuis. De
secretaris herkende het handschrift van den ouden burgemeester, ... cacheteeren,
waarom niet. De gemeentestempels kwamen er op, de secretarie gaf order de nationale
vlag op het raadhuis te planten, men gunde ons geen tijd de uitwerking op de inwoners
af te wachten want ons doel lag vier uren verder, Gent, de groote stad die vier jaren
den gespoorden hiel van den overweldiger had gevoeld. We waren in de gelegenheid een
120 blik te werpen op de door het krijsbedrijf verwoeste huizen, op de vernielde brug en
hoorden van de menschen dat het laatste salvo met scherp was geweest omdat twee
Duitschers, even vóór elven in de kerktoren waren geklommen en in de richting der
Belgen, naar den overkant hadden gezwaaid bij wijze van verbroedering met hun
vijanden. De Belgen moesten daar niets van hebben, vertrouwden het niet, zagen er een
125 soort spionage in, vandaar het laatste vuur dat nog menig slachtoffer had geëischt.
Want ook bij de Duitschers waren nog mannen gesneuveld. Dóór Selzaete, aan het
kanaal, staat het deerlijk gehavend "Zottenhuis" en het klooster. Broeders stonden
langs den weg, eenige Deutsche militairen bij hen.

130 - Is 't dan toch vrede?

- Ja, ten minste wapenstilstand.

- Schade! zeide een militair, het laatste schot heeft nog een mijner kameraden en een

officier gedood.

135 De broeders bevestigden het. In het gesticht was het lijk van den Duitscher
binnengedragen en van de krankzinnigen kwam, even te voren, iemand om het leven door
het spelen met een handgranaat, door hem in het park gevonden. Verderop lag het
kadaver van een paard en nóg verder hielden eenige Duitschers zich onledig met het op
den weg brengen van een paard, in een loopgraaf gestort toen zijn berijder, enkele
140 minuten voor den wapenstilstand, door een gewerschot werd gedood. Deze griezelige
bewijzen voor den hier gevoerden strijd waren niet noodig ons te toonen hoe warm het
hier was toegegaan. De weg lag bezaaid met handgranaten, geweerpatronen, al of niet
uitgewerkte contactmijnen, 't was zaak de uiterste voorzichtigheid in acht te nemen,
een trap op een niet uitgewerkte mijn, het schoppen tegen een handgranaat... We
145 kregen een aanschouwelijk voorbeeld van 't gevaar toen een der jongens, op de
heuvels, ook hier ontstaan bij het graven van het kanaal, aan 't zoeken naar
handgranaten, zoo'n gevaarlijk ding liet vallen en een volgend oogenblik onder hevig
gekerm van den knaap door zijn makkers werd opgenomen. We hadden meelijden met den
knaap, wilden helpen. Voort! riep de heer Hossel, en we stapten verder alhoewel ik
mij heilig heb voorgenomen nooit weer zoo'n tocht te aanvaarden met iemand die, na
150 zoo'n lange scheiding, zijn gezin gaat opzoeken. Er waren nog Duitschers aan dezen
kant van den weg, van den heuvel kwamen er eenigen naar ons toe, vragende: Sind Sie
die Friedendelelegation! Wij antwoordden: 't is toch maar gedaan! – Ga dan maar verder!
Aan de overzijde van het kanaal stonden Belgische soldaten. Zij hadden waarschijnlijk
ons korte gesprek met de Duitschers gezien en riepen in onvervalscht Vlaamsch: Drink
de gij nog een pils! – "Nee," schreeuwde de heer Rossel terug,... "nee"-je. Drinken
155 wij geenen pils nie meer. Vivala Belgique!"... De overkant antwoordde: Vive la
Belgique!"... Toen wij weer: Leve het Belgische leger! – Ga de gij naar Gent!
– Jaaaa!!! – Hier zijn al jongens van Gent, van 't eerste linie, doe de groeten aan
de vrinden! – 'k Zal ;t doen jongens! We zijn ook van Gent! riepen de beide Belgen en
de heer Rossel zette het Belgische volksliedje in:

160 Wij zijn de jongens van Gent,
De jongens van Artevelde!...
't Sloeg in. Die groep van veertig, vijftig militairen antwoordden met 't refrein:
Hoera, hoera! – Hoera! Hoera! juichte de oude Belgen terug, zij zwaaiden met de
hoeden, riepen: "Leve ons vrij België!" Nog een herhaling aan dan overkant. Toen
165 gingen we, vriendelijk nagewuifd door de mannen van het 1e linie.
In de heuvels aan deze en gene zijde van het kanaal hadden de Duitschers partij
getrokken van de sterke defensieve stelling. In de glooiingen hadden zij onderstanden
gemaakt waarvan de toegangen achter struiken waren verborgen, bij de opgeblazen
bruggen van het kanaal, werken die vele millioenen hebben gekost, waarvan de aanblik
170 de beide Gentenaren de verzuchting slaken deed: 't Is toch wreed! hadden de
Duitschers dwars over het kanaal torpedobootjagers doen zinken, en alsof dat nog niet
voldoende was waren de hellingen van de oevers van prikkeldraadkruising voorzien.
Dat was den geheelen langen weg langs, zooals ook, op den ganschen tocht, de munitie,
was voor het oprapen en 't moeilijk werd niet te struikelen over het ijzerdraad.
175 Enkele dagen geleden, toen het artillerieduel voor Selzaete gaande was en het
Belgische 21ste linie probeerde den westoever van het kanaal te naderen, heb ik als
de meening van deskundigen meegedeeld, dat toch niet daar, te Selzaete, zou worden
gepoogd het kanaal te forceeren doch zuidelijker bij Bagatelle en Terdonck. Wat wij
op onzen tocht van Terdonck zagen, heeft dit volkomen bevestigd.

180 De rijen arbeidershuizen langs de oostzijde van het kanaal, die gebouwen in het dorp,
de huizen bij de naar alle regelen der vernielingskunst beschadigde brug, ze waren
alle finaal verwoest. En 't was leeg in 't dorp, geen sterveling te zien. Eerst later
kwamen eenige vrouwen uit het volk. Zij zouden gaan zien of van onder de puinhoopen
nog iets van hun goed te redden was.
185 – 't Is gedaan!
– Is 't heusch waar, heeren. Smeert de Dutsch 'em?
– Ja; sedert vanmorgen elf uur is 't wapenstilstand.
– En begint 't dan heusch niet meer?
– Zeker niet, antwoordden de Belgen, de Dutsch is tot mosterd geslagen, ze zijn er
190 onder, de Boches!... De vrouwen geloofden het maar half; toen hebben wij hen gewezen
op de Belgische soldaten aan den overkant die op hare informatie antwoordde dat het
gedaan was, en bij wijze van vreugdeuiting de geweren in de hoogte staken met de
kolven naar boven en het lied aanhieven, waarvan we opvingen:
Wij zetten het geweer aan kant,
195 Wij gaan naar onze huizen.
Toen te Gent, in de voorstad Meulestede. Daar was 't een gejuich. Vlaggen uit de
huizen, portretten van het koningspaar in de étalages, zelfs van de kleinste winkel.

Naspeuringen van Paul Theelen: Bevrijding van Gent

200 En tusschen al dat Belgisch en geallieerd nationaal vertoon, vielen op de nog niet
verwijderde attributen van den verdreven overweldiger, plakaten aan draden hangende
over de breedte der straat: "Electriciteitscentrale, gummi"; "kraftwagenpark". Aan de
muren de Deutsche biljetten met mededeeling aan de bevolking met de echte Deutsche
methode: Verboden op straffe van dit, op straffe van dat!... De juichende Gentenaren
zagen er niet naar, joelde om de bevrijding, zongen "Marseillaise", "Tipperary",
205 "Brabançonne" en "Vlaamsche Leeuw". Maar tegenover de activisten was de stemming zeer
gespannen. 's Avonds werden, onder aanvoering van militairen, brandstapels gemaakt op
de Place de Lievenbouwers bij de Zuid-Statie, van de meubelen van den gevluchten
activist, den oogarts dr. Stockee, in de Keizer Karelstraat, voor het huis van
advocaat Jongs; op de Vlasmarkt met het ameublement van den gevluchten professor aan
de Gentsche Universiteit, den heer Roy. De politie hield zich op den achtergrond en
210 de militaire patrouilles kwamen bij de brandstapels niet. Maar morgen, zei me een
officier, zou 't andere zijn. Je moet ten minste één dag het volk, na een periode van
zoo'n onderdrukking de vrije hand laten; dat heeft ons Brugge geleerd. (Wordt
vervolgd.)